

גבול השיטות

הכל הרגישו כאילו ננטשו על רפסודה, והאוניה מתרחקת מהם

תמונה אחת שכתה השבוע את רמיונס של אורחי ישראל: תמונת הנוסע הסמוי הכושף על הרפסודה הרעועה, כאשר האוניה הישראלית מתרחקת ומפקירה אותו לגורלו (ראה עמודים 10-13).

קאריקטוריסט אחד תיאר את יונת השלום העומדת על הרפסודה, כאשר אוניה הקרויה "שיחות נקורה" מפליגה אל האופק. בכך ניסה לתאר את האכי זכה האחרונה בלבנון (ראה מיסגרת).

קאריקטוריסט אחד הציג את האזרח הישראלי עצמו כרמת הנוסע הסמוי. האזרח חש כי כפרניטי האוניה הכלכלית נטשו אותו והפקירו אותו לגורלו.

מבחינה ריגשית קלעו ציורים אלה למטרה. היה זה שבוע של אכזבות ותיסכולים. הארץ יפתה ברוח הסתווית, ומוג'האוור היה נאה ומרענן. אך כל השאר היה מרכא.

ישראל שקעה עמוק עוד יותר כבוכן הלבנוני, והבאתו של הקורבן הישראלי מס' 601 אל קיברו גרמה לרגש כללי של איזאונים. השעיית השיחות במחנה נקורה הגביר הרגשה זו.

גם בשטח הכלכלי, הקרוב יותר לחייו הומומיים של האזרח, פשטה הרגשה של חוסריישע. המומחים ניבאו כי עיסקת-ההכילה, שבה נקשרו תיקי וות כה רבות, תביא בסופו של דבר לאסון. איש לא האמין עוד שהממשלה יודעת מה היא עושה. בירבורי הפוליטיקאים צילצלו כאילו הושמעו מתק ליטים ישנים וחורקים.

וכאילו לא די בתיסכול ובירכאון מבית, באו התצלומים מאתיופיה והראו את המוני הילדים הגוססים מרעב. אך הם הוכירו לאורחי-ישראל לפחות שמצבם עדיין טוב יחסית — וכי הוא יכול להיות הרבה-הרבה יותר גרוע.

יחסי חוץ לקנות קונגרס

הבספ היהודי קנה כמה מקומות חשובים בקונגרס. אך לא בכל מקום הוא עזר

כמו שחקן רולטה, שיש לו "שיטה" כדי לשכור את הבנק, כך הונחו הכספים היהודיים בכמה מישבצות על שולחן ההימורים של הבחירות אמריקניות. ההשקעות נעשו באמצעות "וועדות פעולה" שונות, רובן מוסוות, על פי הנחיות השגרירות הישראלית. המטרה: לקנות קונגרס, שיתמוך במדיניותה של ממשלת-ישראל ויעכיר לה כספים. (העולם הזה 19.9.84).

התוצאה שנרשמה השבוע: בכמה מישבצות נרשם רווח, בכמה מהן הפסד. אך המאזן הסופי היה שלילי. ניצחון פיראט. ההפסד הגדול ביותר נבע רווקא מניצחון מרשים. במדינת אילינוי השקיעו המוסדות היהודיים סכום גדול (147,870 דולר) כדי להביא לבחירתו לסנאט של אחד פול סיימון. לסיימון זה היתה מעלה גדולה אחת: הוא התייצב מול הסנאטור צ'ארלס פרסי, שהעלה על עצמו את ועם השגרירות הישראלית, מפני שהתבטא כמה פעמים בזכות ה"פלטטינים".

ואכן, פרסי מוגר על חודו של קול. הוא זכה ב-49% של הקולות במדינתו (2,290,234), אך יריבו זכה ב-50% (2,365,146 קולות). סיימון נבחר. יתכן מאוד שבספ היהודי הכריע.

פליחי-ישראל רצו לסלק את פרסי, מפני שהיה יור וועדת-החוץ של הסנאט. אך במקומו בתפקיד זה, יבוא (המשך בעמוד 8)

אורעות השבוע הניחו מקום רק לשתי אפשרויות:

- ממשלת-ישראל אינה רוצה ל-צאת מלבנון בעתיד הנראה-לעין.
- ממשלת-ישראל מתנהגת באי-טימות, העוברת את גבול הטיפשות. יתכן גם צירוף בין שתי האפשרויות האלה.

רק דבר אחד ברור: אין התנהגותה של ממשלת-ישראל תואמת ביצוע נכון של מדיניות, המכוונת ליציאה מזורזת מלבנון.

סטיחה לחי' לשיעים

שעה שהתכנסו סוף-סוף במחנה נקורה הנציגים הצבאיים של ממשלת ישראל ולבנון, בחסות מפקדי הכוח הבינלאומי (יוניפי"ל), התרחש משהו במקום אחר בדרום-לבנון.

בעיקבות חקירה מוצלחת, הצליחו כוחות-הביטחון לשים את ידיהם על מחמוד פקיה, מפקד אירגון אליאמל (התיקווה) בצידון, יחד עם שני עוזרי השלושה נעצרו והוכאו לחקירה במקום שנשמר בסוד.

קרוב לוודאי שהסמיכות בזמנים של שני מאורעות אלה היה מיכירי לגמרי. ביחות-היבטי טחון עצרו את המנהיג השיעי ברגע שהדבר עלה בידיהם. אך המעשה עצמו היה מטושטש מאין במודו, ומזכיר כי רמת שיקול-הרעת במערכת-הביטחון שואפת עתה לאספ.

כי העדה השיעית בדרום-לבנון היא עכשיו הגורם המרכזי, בכל הנוגע ליחסי לבנון-ישראל, שום דבר אינו יכול להצליח בשיחות נקורה, אלא בהסכמת השיעים.

הגורם המרכזי בעדה השיעית הוא אירגון אליאמל, שבראשו עומד נבייה ברי, ההופך במהרה לאישיות מס' 1 בלבנון כולה. הנסיחון של ישראל למי צוא קוויולינגים שיעיים מקרב מני-היגיי-האחמול נכשל לחלוטין.

אליאמל הוא אירגון ערתי בעל תפקידים לאומיים, מדיניים, כלכליים, חברתיים ותרבותיים. הוא גם מחזיק באירגון צבאי. מכל הבחינות האלה הוא דומה לאש"ף מצד אחד, ולפלאנגות הנוצריות מצד שני.

מעצר המנהיגים של אליאמל, עם תחילת השיחות בנקורה, היא, על כן, סטיירת-לחי לכל העדה השיעית, לאירגון אליאמל ולנבייה ברי אישית. העלובה: ברי כפה על ממשלת-לבנון לעלובה את הפסקת השיחות עם יש-ראל, חרף רצונה של סוריה.

צער זה לא יכול היה לבוא כאסתעה לשום אדם שאינו כסיל גמור. איאפשר היה כלל לצפות לשום תגובה אחרת.

אין הנסקה-אע

טיב המומחים של ישראל הבינו זמן-מה כי יש רק דרך אחת לפתור את בעייתיה של ישראל בלבנון (אם ככלל): הסדר בין ישראל והשיעים. כלומר: הסדר עם אליאמל.

אולם כאשר תורכה מישלחת-הקצינים של ישראל בנקורה, היא קיבלה הוראות הפוכות. הוטל עליה להבטיח כי צבא-דרום-לבנון ישלוט בשטח גדול של דרום-לבנון, והמיושב עליי שיעים.

זהו רעיון מטורף. הגוף המתקרא "צבא-דרום-לבנון" אינו רק זרוע של צה"ל המורכבת משכירי-חב, אלא גם גוף ערתי נוצרי-קיצוני, מין אח קטן ורצחני של הפלאנגות השנואות. החיילים המעטים מקרב הדרושים והשיעים אינם אלא שכירי-חב של שכירי-חב. השלטת צדל באיזורים שיי עיים אינו נראה, על כן, רק לשיעים עים בהמשך הכיבוש הישראלי באמצעים אחרים ובזויים. אלא גם הטלת מרותה של כנוסיה

נוצרית מזוינת על השיעים. בעיני השיעים, זוהי הזמנה למי עשייטבה בהם.

לכן היתה כל הגישה הישראלית בנקורה מופרכת מלכתחילה, אם אכן היתה הכוונה להביא ליציאה מלבנון. ברור כי לא יהיה הסכם, ולא תהיה יציאה, אם ישראל לא תוותר על התנאי הזה. לכל היותר יוכלו אנשי הגנרל אנטואן לאחד להישאר במובלעות הנוצריות הקטנות שעל גבול ישראל, שבהן ישבו רביסון סעד חרד ודומיו לפני מלחמת-הליטאני ב-1978.

מכיוון שיצחק רבין הבהיר מעל לכל ספק שאינו מתכוון להסכים לכך,

נמשכים כמהלך השיחות, איך צריכים כוחות-הביטחון להגיב?

זהו עניין של שכל ישר, פשוטו כמשמעו. חייל מיקצועי היה צריך לשאול את עצמו: מהו ציר המאמץ העיקרי?

אם התשובה היא, להגיע להסכם בנקורה כדי לצאת מיד, הרי נובע מכך שאסור לעשות דברים הפוגעים בסיוכו להגיע להסכם, גם אם הם רצויים מבחינה ביטחונית. בוודאי היה צורך להימנע מפעולות דרמטיות ופרוכר קטיבות, כגון מעצר האישים המרכזיים של אירגון אליאמל.

התחלת השיחות, והפיכת כל הקערה על פיה.

מלכודת אימים

אספר רבין כי מעצר המנהיגים יחליש את מילחמת-הגרילה של השיעים. הרי אינו מבין את ההגיון של מערכה כזאת. אין ספק שהמעצר אך יגביר את המוטיבציה של הלוחמים השיעיים. המוכנים ככל עת לפעולות-התאבדות. כזאת היתה הפעולה במרכז צידון, שבה נפל הקורבן הישראלי ה-601 בלבנון, יוסף חליבה בן 18 (ראה איגרת העורך). צעירים שיי עיים יצאו ממכונית פרטית ופתחו מטווח קצר באש על שיירה גדולה של צה"ל — פעולת התאבדות מובהקת, במלוא מובן המילה.

כל יום נוסף של שהייה בלבנון מגביר את שינאת השיעים לישראל ולסוכניה, ועל כן מקשה על קיומו של צה"ל בשטח. אך לפי כל הסימנים מתכוון רבין להישאר שם לפחות עוד שנה, ואולי שנים.

נוצר כאן סאראדוקס עקוב מרם: מילחמת-הגרילה באה בגלל נוכחות צה"ל בארץ לא עכשיו אומר רבין, למעשה, שצה"ל לא יוזז כל עוד יש מילחמת-גרילה. התוצאה תהיה מילחמת-גרילה תקיפה יותר, וכן הלאה, מעגלי-קסמים שלם.

עוד לפני שנה אפשר היה לקוות שיציאת צה"ל מלבנון תביא לכך שהעדה השיעית תירגע ותחזור ליחס הקורם לישראל: ארישות, שהגיעה בי יוני 1982 לאהדה.

כיום אין עוד כל ביטחון בכונות ההנחה הזאת.

לפני כמה ימים הוקרנה בטלוויזיה הישראלית שיחה פוקחת-עיניים בין הכתב אהוד יערי ובין פעיל שיעי צעיר, הכלוא במחנה אליאנצאר. הסיור דיבר בביטחון ובגאווה על כוונות אירגונו והבטיח שמילחמת-הגרילה תימשך ותגבר כל עוד ישראל נמצאת שם.

כשיא השיחה שאל יערי מה יקרה אחרי נסיגת צה"ל. האם השיעים יימני עו התקוף את גבול ישראל? האסיר שלח בשואל מבט סתום, והשיב: "נראה" הוא לא היה מוכן לשקר, ולא היה מוכן להבטיח.

שמעו: כבר כיום אין עוד ביטחון בכך כי נסיגת צה"ל תבטיח את הגבול מפני ועם השיעים המתעוררים. ביטחון זה יילך ויקטן בכל יום נוסף בלבנון. שבו ייאק צה"ל להרוג ולפצוע שיי עיים, להרוס את בתיהם, לעצור את מני היגיהם וכזה-וזה.

זוהי מלכודת-אימים, שאדם כמו רבין אינו מסוגל כנראה לראותה, ולא כל שכן לצאת ממנה.

ברית עם העצורים

שעה מאוחרת זו יתכן רק פיתרון אחד: הסכם ישיר עם נבייה ברי והשיעים, שעל פיו יקבל על עצמו אירגון אליאמל מרצון חופשי להימנע מפעולות-איכה נגד ישראל, וימנע גם פעולות משיחה.

הסכם כזה אפשרי רק תוך ויתור מוחלט על כל רעיון שצבא ברום לבנון ימלא תפקיד בלשהו מחוץ לכפרים הנוצריים.

שום הסדר עם סוריה — גם אילו ניתן היה להשיגו — אינו יכול לשמש תחליף להסכם כזה, וגם השיחות בנקורה אינן יכולות אלא לשמש רק נוח להשגתו.

בלשון פשוטה וברטה: ביי טחון הגבול הצפוני של ישראל יהיה תלוי מחר ברצונם הטוב של השיעים — ושל המנהיגים, אשר יצחק רבין, ברוב חוכמתו, עצר אותם השבוע.

אבל יצחק רבין אינו פועל על פי השכל הישר. מנהיגו מצטיינת במידה רבה של אטימות.

מאז ומעולם חסר לרבין הכישרון להבין את הרגישויות של הזולת, בייחוד בשמדובר בעמים אחרים. מעולם לא הבין את הפלסטינים, ועכשיו ברור כי אינו מבין גם את השיעים.

מבחינה זו אין רבין שונה מאריאל שרון ושאר אדריכלי האסון בלבנון.

לכן פעל רבין על פי הגיון של קצין פרוסי: לפעול בשטח הצבאי כאילו אין שיחות, ולפעול בשיחות כאילו אין פעולה צבאית.

התוצאה: מעצר המנהיגים השיעיים ברגע הקריטי של

הגבירו השיעים את התנגדותם הצבאית לכיבוש הישראלי. מילחמת-הגרילה השיעית, התובעת קורבנות רבים משני הצדדים מדי יום, היא מע-רכה של העדה השיעית כולה. יש להניח כי אירגון אליאמל, שהוא ה-אירגון הצבאי של העדה, נוטל בה חלק מרכזי.

בעיני ברי — הצעת רבין לשיעים לקיים מעין הספקת-אש בתקופת השיחות לא התקבלה, כי פירושה היה שהכיר בוש הישראלי יימשך בלי סוף, בהעדר של תמריץ לממשלת-ישראל להחיש את היציאה.

הגיון פרוסי

מצב זה העמיד את רבין וחבריו במצב קשה. אם הפיגועים בצה"ל